

AVRUPA'DA MÜSLÜMANLAR

Editörler: Prof. Dr. Erkan Perşembe - Doç. Dr. Nebile Özmen

İslâm ve Hıristiyan dünya arasındaki karşılaşmalar, tarihsel süreçte her iki din mensuplarının Ortadoğu'da başlayıp, Endülüs, Akdeniz ve Avrupa'nın ortalarına kadar genişleyen coğrafyalarda hâkim olabileme mücadeleleriyle geçmiştir. Son yüzyılda meydana gelen gelişmelere odaklandığımızda, kıtada Müslüman toplumun geleceği, içine tam anlamıyla nüfuz edilemeyen girift bir fenomen olarak görünür olmaktadır. Avrupa'da son yüzyılda işçi göçleri ve mülteci akınlarıyla Müslümanlarının bugünkü var olma koşulları ve gelecekleri açısından soruna yaklaşıldığında, onların uyumlu olabileme pozisyonları üzerine her iki tarafın sorumluluk bilinciyle yaklaşımının önemi anlaşılabilir. Tarihsel süreçte yaşanan gerilimlerinin nispeten geride kaldığı günümüzde, Avrupalı Müslümanların, çokkültürlü bir dünyada var oluşlarını anlamlı kılabilmek için, sorunlara bilimsel ölçekte önyargısız yaklaşılmalıdır. Bu çalışmamızın amacı ve en önemli iddiası bu kapsamda değerlendirilmelidir.

nobel NOBEL
40. yıl AKADEMİK YAYINCILIK

www.nobelyayin.com e-kitap

nobel nobelbilimselgeler.com

nobel nobelkitap.com

ISBN 978-625-6748-30-9
9 786256 748309

nobel

TESAM

nobel

AVRUPA'DA MÜSLÜMANLAR

AVRUPA'DA MÜSLÜMANLAR

Editörler
Prof. Dr. Erkan Perşembe - Doç. Dr. Nebile Özmen

Prof. Dr. Erkan Perşembe - Doç. Dr. Nebile Özmen
Editörler

AVRUPA'DA MÜSLÜMANLAR

Editörler:

Prof. Dr. Erkan Perşembe
Doç. Dr. Nebile Özmen

AVRUPA'DA MÜSLÜMANLAR

Editörler: Prof. Dr. Erkan Perşembe - Doç. Dr. Nebile Özmen

Tesam Kitaplığı No.: 41
ISBN: 978-625-6748-30-9
E- ISBN: 978-625-6748-31-6
Basım Sayısı: 1. Basım, Aralık 2024

© Copyright 2024, NOBEL AKADEMİK YAYINCILIK EĞİTİM DANIŞMANLIK TİC. LTD. ŞTİ. SERTİFİKA NO.: 40340
Bu baskının bütün hakları Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti. ne aittir. Yayınevinin yazılı izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.

Nobel Akademik Yayıncılık, 2011 yılından beri "tanınmış uluslararası yayinevi" statüsündedir.

Genel Yayın Yönetmeni: Nevzat Argun -nargun@nobelyayin.com-
Genel Yayın Koordinatörü: Gülfem Dursun -gulfem@nobelyayin.com-

Sayfa Tasarım: Gülbeyaz Güler -gulbeyaz@nobelyayin.com-
Redaksiyon: Selma Günaydın -selma@nobelyayin.com-
Yayına Hazırlayan: TESAM

Görsel Tasarım Uzmanı: Mehtap Bayraktar Asiltürk -mehtap@nobelyayin.com-

Kütüphane Bilgi Kartı

Perşembe, Erkan., Özmen, Nebile.

Avrupa'da Müslümanlar / Editörler: Erkan Perşembe - Nebile Özmen

1. Basım. xviii + 372 s. 16,5x24 cm. Kaynakça var, dizin yok.

ISBN: 978-625-6748-30-9

E-ISBN: 978-625-6748-31-6

1. Avrupalı Müslümanlar 2. Göç 3. Entegrasyon

Genel Dağıtım

ATLAS AKADEMİK BASIM YAYIN DAĞITIM TİC. LTD. ŞTİ.

Adres: Bahçekapı Mh. 2465 Sk. Oto Sanayi Sitesi No:7 Bodrum Kat, Şaşmaz/ANKARA

Telefon: +90 312 278 50 77 - **Sipariş:** siparis@nobelyayin.com

E-Satış: www.nobelkitap.com - esatis@nobelkitap.com - www.nobelbilimsel.com

Dağıtım ve Satış Noktaları: Alfa, Ana Basım Dağıtım, Arkadaş, D&R, Derya Dağıtım, Dost, Kırmızı Kedi, Kita Dağıtım, Kida Kitap Yayın, Kika, Kitapsan, Nezih, Odak, Pandora, Prefix, Remzi, Yeryüzü

Baskı ve Cilt: Ada Matbaacılık Yayın San. Tic. Ltd. Şti. Sertifika No.: 44093

ASO 1. Organize Sanayi Bölgesi Anadolu Cad. No:4 Sincan/ANKARA

İÇİNDEKİLER

Bölüm Yazarları **iii**

Takdim **vii**

**İslâm Medeniyeti ve Avrupa
(Endülüs ve Sicilya Deneyimleri)** **I**

Erkan Perşembe

Giriş	1
1. Endülüs Medeniyeti ve Avrupa	4
1.1. Müslümanların Endülüs'te Varoluş Süreci	5
1.2. Endülüs'de Birlikte Yaşama Kültürü (convivencia)	7
1.3. Endülüs'te Bilimsel Gelişmeler	9
1.4. Endülüs'te Dini Taassup Döneminin Etkileri	11
1.5. Endülüs'te Kültür ve sanat	13
1.6. Endülüs'te Hıristiyanların Hakimiyeti ve Reconquista Hareketi	15
2. Sicilya'da Müslümanlar	17
2.1. Sicilya'da Müslümanların Varoluş Süreci	18
2.2. Sicilya'da Kültürel ve Bilimsel Gelişmeler	19
Sonuç	22
Kaynakça	24

Fransa'da İslam ve Müslümanlar **27**

İhsan Çapcıoğlu - Hilmi Keleş

Giriş	27
1. Müslümanların Batı İle Tanışması	28
2. Fransa-İslam/Müslüman Karşılaşmasının Evreleri	29
2.1. Osmanlı Devleti İle Karşılaşma	30
2.2. Kuzey Afrika Ülkeleri İle Karşılaşma	31

2.3. Müslüman İşçilerle Karşılaşma	32
4. Günümüz Fransa'sında İslam ve Müslümanlar	34
4.1. Çeşitli Müslüman Topluluklar	34
4.2. Fransa'nın İslam ve Müslüman Politikası	38
4.3. Fransa İslam Konseyi	42
4.4. İslamofobi: İslam/Müslüman Karşıtlığı ve Nefreti	44
4.5. Müslüman Toplulukların Cami Merkezli Faaliyetleri	47
Sonuç	50
Kaynakça	51

Birleşik Krallık'ta İslam ve Müslüman Topluluklar 55

Yakup Çoştur

Giriş	55
1. Birleşik Krallık'taki Müslüman Topluluklar*	58
1.1. Pakistanlı Müslüman Topluluk	59
1.2. Hindistanlı Müslüman Topluluk	61
1.3. Afganistanlı Müslüman Topluluk	62
1.4. Bangladeşli Müslüman Topluluk	64
1.5. Cezayirli Müslüman Topluluk	65
1.6. Suudi Arabistanlı Müslüman Topluluk	66
1.7. Faslı Müslüman Topluluk	67
1.8. Nijeryalı Müslüman Topluluk	69
1.9. Mısırlı Müslüman Topluluk	70
1.10. İranlı Müslüman Topluluk	71
1.11. Iraklı Müslüman Topluluk	72
1.12. Somalili Müslüman Topluluk	74
1.13. Türkiye ve Kuzey Kıbrıslı Müslüman Topluluk	75
Sonuç	80
Kaynakça	81

Medya, Toplumsal İmgelem ve Mağrip Kökenli Müslüman Fransızlar I 85

Şirin Dilli

Giriş	85
1. Ayrımcılığa Karşı Mücadele ve Bütünleşme için Destek ve Eylem Fonu FASILD'in Devreye Girişi	86
2. Sivil Toplumun Tartışmaya Katılımı	89
3. Yanan banliyölerin Gölgesinde Siyasette ve Medyada Egemen Dil	92

4. Bilimsel Yayınlar ve Temsil Konusunun Sorunsallaştırılması	94
5. Görsel-İşitsel Politikalarda Pozitif Ayrımcılık Dönemi	98
Sonuç	101
Kaynakça	102

Bir Yerlileştirme Örneği Olarak Hollanda Göç ve Göçmenlik Politikaları: “Hollandalı Müslüman/Türkler” 105

İlkay Şahin

Giriş	105
1. Yerleşme: Yapısal ve Kültürel Bir Uyum	107
2. Misafir İşçilikten Hollanda Vatandaşı ‘Hollandalı Müslüman/Türkler’e	114
Kaynakça	125

Avrupa’da Aleviler 129

Bülent Keleş

Giriş	129
1. Göç	129
1.1. Avrupa Ülkelerinde Yaşayan Tahmini Türk ve Alevi Nüfusu	132
2. Almanya’da Aleviler	133
2.1. Almanya’daki Alevilerin Görünür Olma Gayretleri	133
2.2. Aleviliğe Yöneliş	136
2.3. Alevilik Merkezli Kurumsallaşma	137
2.4. Aleviler Alevilere Karşı	141
2.5. Kamusal Tüzel Kişilik Kazanma Süreci	143
3. Diğer Avrupa Ülkelerinde Aleviler	145
3.1. Avusturya	145
3.2. Belçika	150
3.3. Büyük Britanya	151
3.4. Danimarka	154
3.5. Fransa	156
3.6. Hollanda	158
3.7. İsveç	160
3.8. İsviçre	162
Sonuç	163
Kaynakça	165

Avrupa'ya Müslüman İşçi Göçü ve Türkler 173

Saliha Kocaman Wilutzki

Giriş	174
1. Tarihsel arka plan	174
1.1 İkinci dünya savaşı sonrası Avrupa'nın durumu	174
1.2 Marshall Planı	175
1.3 Avrupa'nın ekonomik kalkınma ve işçi alım süreci	176
2. Avrupa'ya İşçi alımı anlaşmaları	176
3. Ülkeler Bazında işçi Göçü	177
3.1. Almanya	177
3.2. Fransa	181
3.3. Belçika	183
3.4. Hollanda	185
3.5. İsveç	187
3.6. Avusturya	188
4. Ekonomik Kriz ve işçi Alımının Durdurulması	190
Sonuç	191
Kaynakça	192

Avrupa'da İslam ve Sanat: (Lizbon Etnografya ve Gülbenkyan Müzesi) 195

Ahmet Cihan - Mustafa Çiçekler

Giriş	195
Beslenme Alışkanlığı ve Mutfak Kültürü	196
Lizbon'da Etnografya Müzesi	198
Portekiz ve Gülbenkyan Müzesi	204
Sonuç	216

Danimarka'da İslam ve Müslümanlar 217

İsa Kuyucuoğlu

Giriş	218
1. Entegrasyon ve Asimilasyon Kavramları	218
2. Danimarka'ya Göçün Arka planı	219
2.1. Müslüman Ülkelerden Danimarka'ya Yapılan İşgücü Göçü	220
3. Organizasyonlar	223
3.1. Dinî Kurumlar Olarak Camilerin İşlevi	224
3.2. Çatı Kuruluşlar	225
4. Danimarka'da İslam ve Müslüman Algısı	226

5. Avrupa İslamı (Euro-İslam) Tartışmaları	227
6. İslam ve Müslüman Karşısı (İslamofobik) Söylem ve Davranışlar	228
6.1. Yazılı ve Görsel Medyada İslam ve Müslüman Karşıtlığı	229
6.2. İslam ve Müslüman Karşıtlığının Siyasi Boyutları	230
Sonuç ve değerlendirme	231
Kaynakça	234

The Guardian'da Yayınlanan 16.04.2024 Tarihli Christ The Good Shepherd Kilise Saldırısı Haberinin Analizi 237

Tuğba Taşdemir

Giriş	237
1. Kültürel İrkçilik ve İslamofobi	238
2. Yöntem	238
3. Bulgular ve Yorum	239
3.1. The Guardian Gazetesi 16.04.2024 Tarihli Haber Metninin Makro ve Mikro Yapıya Göre Analizi	240
Sonuç	250
Kaynakça	251

İngiliz Ressamların Bâbürlü Sanatı ile Teması I 255

Ezgi Bilen

Giriş	255
1. Bâbürlü Tasvir Sanatıyla Etkileşim	257
2. Doğu Hindistan Şirketi Aracılığıyla Hindistan'da Bulunan İngiliz Sanatçılar	259
Sonuç	276
Kaynaklar	276
Elektronik Kaynaklar	279

Almanya'da Müslüman Gençlik Çalışmaları: Sosyo-Kültürel Sorunlar ve Yeni Arayışlar 281

Ahmet Aslan

Giriş	281
1. Müslüman Gençlik Çalışmalarının Gelişim Seyri	282
2. Göçmen Kökenlilerin Yaşamında Sosyo-Kültürel Sorunlar	286

3.	Almanya'da Müslüman Gençlik Çalışmaları	289
3.1.	Almanya'da Müslüman Gençlik Kategorisi	291
3.2.	Başlıca Müslüman Gençlik Örgütleri ve Yeni Dernekler	292
4.	Gençlik Çalışmalarının Sorunları ve Yeni Arayışlar	295
	Sonuç	301
	Kaynakça	303

Balkanların Kadim Halkı Boşnaklar ve İslâm Anlayışları 307

Zefir Ademi

Giriş	308	
1.	Balkanların Sosyo-Kültürel ve Dini Yapısı	310
1.1.	İslâm Öncesi Dönemde Balkanlar	313
1.2.	İslâm'ın Balkanlara Gelişi	315
2.	Bosna Hersek	317
2.1.	Bosna'nın İslamlaşması ve Sufi Din Algısı	319
2.2.	Bosna Hersek'te Selefilik Hareketi	323
	Sonuç	325
	Kaynakça	326

Avrupa'da İslamofobi 329

Cemile Bayraktar

Giriş	329	
1.	Avrupalı İslamofobinin Kökenleri	331
1.1.	Avrupa'nın Hristiyan Kimliği ve İslamofobi İlişkisi	331
1.2.	Modernleşme, Avrupa ve İslamofobi İlişkisi	332
1.3.	Sömürgecilik, Oryantalizm ve İslamofobi İlişkisi	333
2.	Bir İcat Olarak İslamofobi	334
2.1.	Soğuk Savaş Sonrası Tehdit Arayışının İslamofobiyi Yeniden Keşfi	334
2.2.	İslamofobinin Teorik İnşası: Medeniyetler Çatışması	335
3.	Avrupalı İslamofobinin Güncel Durumu	336
3.1.	Avrupa ve Göçmen Politikaları-1960-1990	336
3.2.	Bosna-Hersek Savaşı: Avrupa'da Müslüman Katliamı	337
3.3.	İslamofobi'nin Zirvesi ya da Büyük Kırılma: 11 Eylül Terör Saldırıları	339
4.	Avrupalı İslamofobi ile Avrupalı Mücadele	340
4.1.	Problem mi Çözüm mü: Radikal İslam, İlimli İslam Avrupa İslamı	342
4.2.	Avrupalı İslamofobi ile Doğru Bir Mücadele	343
	Sonuç	344
	Kaynakça	345

Avrupa Müslümanlarını Nasıl Bir Gelecek Bekliyor 347**Erkan Perşembe**

Giriş	347
1. Avrupa İslâmı(Euro-İslâm) Arayışlarının Gerçekliği	348
2. 'Avrupa İslâmı' (Euro-İslâm) Düşüncesini Anlamak	351
3. Bassam Tibi ve 'Euro-İslâm'(Avrupa İslâmı) Projesi	352
4. Tarık Ramazan ve Avrupalı İslâm Projesi	356
5. Tarık Ramazan'ın Avrupa İslâmı Açılımı	356
5.1. Ramazan'ın Avrupa Müslümanlarının Sorunlarına Yaklaşımı	358
5.2. İslâm Medeniyetinin Unutulmuş Zengin Mirasının Yeniden Oluşturulması	359
6. Tevhid İlkesinin Müslümanların Hayatına Yansıdığı Müslümanlık Algısı	360
7. Tarık Ramazan'ın Önerileri	361
8. Tanıklık Ülkesi (Darü'l-Şahade) kavramı	363
9. Nilüfer Göle ve EuroPublicIslam(Avrupa Kamu İslâmı) Projesi	365
10. Larbi Kechat ve Fransız Müslümanlarının İlginç Entegrasyon Deneyimi	367
Sonuç	369
Kaynakça	371

BİRLEŞİK KRALLIK'TA İSLAM VE MÜSLÜMAN TOPLULUKLAR

Yakup oştu

Giriş

Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde yaşayan Müslüman nüfus, yerli ve göçmen olmak üzere iki genel kategori içerisinde değerlendirilebilir. Kıta Avrupa'sındaki ilk Müslüman yerleşimcileri, Osmanlı İmparatorluğu döneminden itibaren, doğu ve güney doğu Avrupa ülkelerindeki (Arnavutluk, Bosna, Bulgaristan, Yunanistan, Makedonya gibi) Müslüman olan yerli halk oluşturmaktadır. Avrupa'daki göçmen Müslümanları ise, 20. yy.'ın ikinci yarısı boyunca, savaş sonrası nüfus hareketlerinin bir sonucu olarak, Türkiye, Fas, Tunus, Sahra altı Afrika, Asya ve Orta Doğu'dan ekonomik, siyasi ve benzeri nedenlerden göç ve iltica yoluyla Avrupa'ya gelen nüfus oluşturmaktadır. Söz konusu bu Müslüman nüfus, Avrupa'nın ekonomik ve endüstriyel açılardan gelişmiş ülkelere (Belçika, Fransa, Almanya, Hollanda, Avusturya, İngiltere, İsveç, Danimarka, İtalya gibi) yerleşmiş, zamanla zincirleme göç dalgaları ve ikamet edilen ülkelerde doğan genç nesiller ile birlikte yadsınamayacak bir orana ulaşmıştır¹.

Birleşik Krallık, çok sayıda ırkı, kültürü, dili ve dini bünyesinde barındıran bir Avrupa ülkesidir. Her biri yarı otonom idari ve siyasi yapıya sahip dört ülkeden oluşmaktadır. 'Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı (The United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland) olarak da isimlendirilen bu dörtlü; İngiltere (England), İskoçya (Scotland), Galler (Wales) ve Kuzey İrlanda (Northern Ireland)'dan ibarettir. İngilte-

1 Anna Triandafyllidou, "Muslims in 21 st Centruy Europe". *Muslims in 21 st Centruy Europe Structural and Cultural Perspectives*, ed. A. Triandafyllidou. (New York: Routledge, 2010), 12-13